

Skarpnäcks stadsdelsnämnds handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2023

Innehåll

Inledning och syfte	2
Ansvar och samverkan	4
Ansvar	4
Samverkan	4
Rutin vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism	5
Blankett för avidentifierad information.....	6
Lokal lägesbild	6
Kartläggning	6
Analys.....	7
Förebyggande arbete	7
Tidig upptäckt	7
Förebyggande aktiviteter.....	8
Förhindrande arbete	9
Allmänt om socialtjänstens arbete	9
Förhindrande aktiviteter	9
Kompetenshöjande insatser inom förvaltningen	10
Kompetenshöjande aktiviteter	10
Uppföljning	10

Inledning och syfte

Våldsbejakande extremistmiljöer utgör ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter.

Extremistmiljöer underkänner den demokratiska processen och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

Ett väl samordnat och tydligt agerande mot våldsbejakande extremism är en prioriterad fråga i Stockholms stad. Hoten från de olika våldsbejakande extremistiska rörelserna ställer krav på ökad kunskap, konkreta och riktade åtgärder samt en väl utvecklad samordning såväl inom Stockholms stad som mellan staden och andra berörda aktörer. Staden ingår i relevanta nätverk, både nationellt och internationellt, i syfte att omvärldsbevaka och ta del av nya rön och andras erfarenheter samt för att dela med sig av kunskap och erfarenheter. För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism i staden har kommunfullmäktige beslutat om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism. Dessa har tagits fram av stadsledningskontoret och följer Säkerhetspolisens övergripande avgränsning och definitioner av målgrupper och åtgärdsområden.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism är riktat mot tre extremistmiljöer; den våldsbejakande högerextremistiska, den våldsbejakande vänsterextremistiska, och den våldsbejakande islamistiska miljön². Att stadens arbete fokuserar på dessa miljöer beror på att Säkerhetspolisen bedömer att dessa bedriver författningshotande verksamhet. De utgör ett hot mot demokratin och hindrar individer från att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter. Samtliga miljöer begår brott systematiskt och återkommande i syfte att ändra samhällsordningen. Inom samtliga tre extremistmiljöer ser Säkerhetspolisen individer som utgör ett hot på lång sikt mot Sverige genom att ägna sig åt olika typer av stödverksamhet som till exempel finansiering av terrorverksamhet, radikaliserings- och rekryteringsaktiviteter. Stödverksamheten ökar tillväxten och handlingsutrymmet för personer inom våldsbejakande

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17 och 20.

² En miljö i det här sammanhanget är en samling grupper som delar en ideologisk grund.

extremistmiljöer, vilket i sin tur påverkar attentatshotet.³ Säkerhetspolisen pekar på att den våldsbejakande högerextrema ideologin får allt större spridning och attraherar fler. Utvecklingen innebär att risken ökar för att individer kan inspireras att begå attentat eller grova våldsbrott och radikaliseringsen kan gå snabbt och vara svår att upptäcka.⁴

Alla förebyggande insatser som riktas mot individer sker på lokal nivå där kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver.⁵ I den kommunala verksamheten behöver därför kunskapen öka i frågor som avser våldsbejakande extremism och förutsättningar skapas i berörda verksamheter för att kunna möta de problem och utmaningar som våldsbejakande extremism skapar. I förlängningen är arbetet mot våldsbejakande extremism nära kopplat till det kommunala uppdraget att aktivt verka för demokratiska värderingar och alla människors lika värde och rättigheter.

Stadens riktlinjer ska vara utgångspunkt för att hantera och arbeta mot alla former av våldsbejakande extremistyttringar. Stadens arbete mot våldsbejakande extremism ska preciseras ytterligare genom lokala lägesbilder och beslutade åtgärder i handlingsplaner i alla stadens stadsdelsnämnder och fem berörda facknämnder, social- utbildnings-, arbetsmarknads, kultur- och idrottsnämnden. Handlingsplanerna ska tas fram i samråd med stadsledningskontoret och de ska följa en gemensam struktur. Stadens arbete ska utgå ifrån ett holistiskt perspektiv och baseras på forskning, kunskap och erfarenheter. Handlingsplanerna ska behandlas av ansvarig nämnd och godkännas slutligt av kommunstyrelsen. Handlingsplanerna ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning (under mål 3.6, tryggheten ska öka genom förebyggande insatser.)

Handlingsplanernas lägesbild revideras årligen, i samband med verksamhetsplanering. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. För att inhämta stadens samlade kunskap på ett likartat sätt över staden ska stadsledningskontoret tillhandahålla en enkät som de lokala samordnarna använder för att samla in medarbetares kunskap i sina respektive förvaltningar.

---

³ Säkerhetspolisens årsbok 2020, s 49.

⁴ Ibid, s 23.

⁵ 2 kap 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Läs mer om stadens arbete på intranätet:

<https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism/> Här finns också stöd till stadens medarbetare samlat.

Ansvar och samverkan

Ansvar

I Stockholms stad verkar och vistas i olika utsträckning personer och grupperingar från olika våldsbejakande extremistiska miljöer. Var de finns och hur aktiva dessa olika grupper är skiftar över tid och dessa förändringar kan ske snabbt. Att dessa miljöer ständigt förändras är därför en viktig utgångspunkt att ta hänsyn till för de nämnder i staden som arbetar med dessa frågor. Staden ska aktivt motverka våldsbejakande extremism i de stadsdelar där sådana rörelser har fått fäste. Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, kunskap om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden för radikalisering. Det ska finnas tydliga rutiner för att på individnivå kunna hantera avhoppare och drabbade. Stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner med verksamhets specifika analyser av nuläget och med riktade insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism. Samtliga nämnder ska genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Stadens verksamheter har ett uppdrag att arbeta mot våldsbejakande extremism och berörda nämnder ansvarar för att aktiviteter som är lämpliga i förhållande till lägesbilden genomförs. Behovet av aktiviteter och aktiviteternas innehåll kan variera mellan olika delar av staden beroende på hur lägesbilden ser ut och vilka extremistiska grupper som finns lokalt. Berörda nämnder ansvarar vidare för att anställda inom de egna verksamhetsområdena har kunskap om området och känner till innehållet i nämndens handlingsplan. Nämnderna ska ha en lokal samordnare för detta arbete.

Samverkan

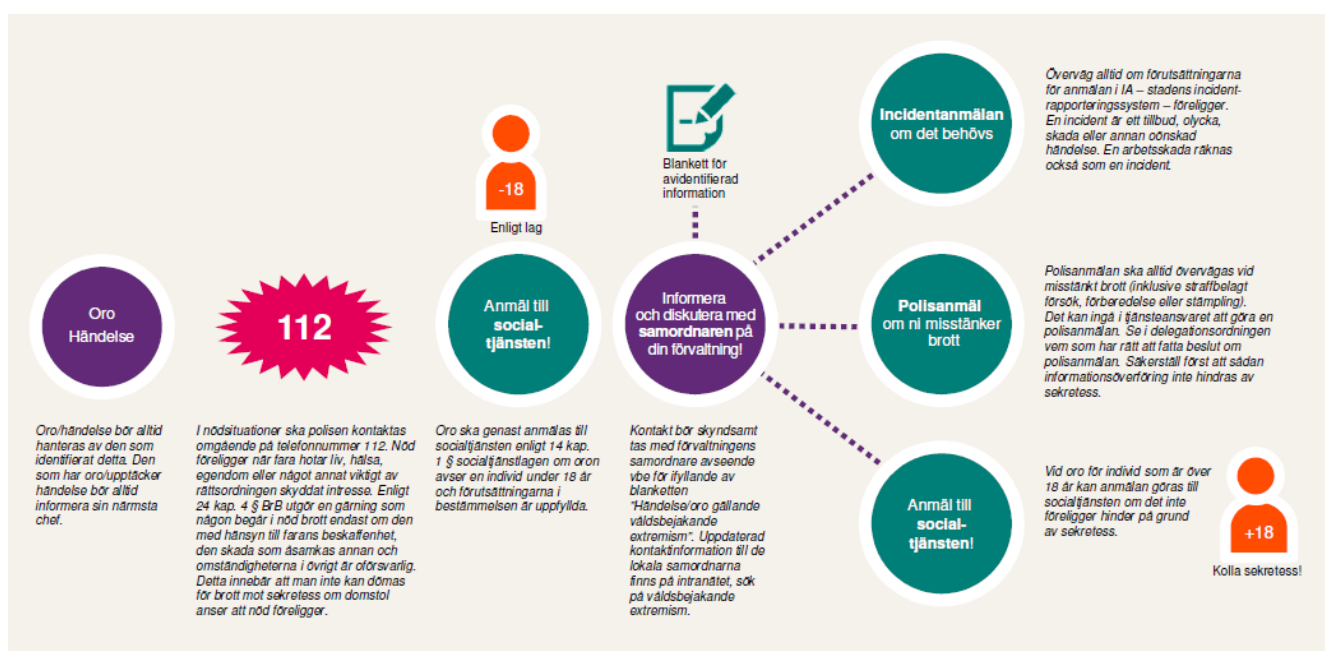
Stadens verksamheter ska ha en nära samverkan med polisen. I frågor avseende våldsbejakande extremism ska lägesbild och handlingsplanens aktiviteter tas fram i samråd mellan förvaltning och relevant polisfunktion.

Samverkan avseende våldsbejakande extremism ska infogas i den befintliga samverkan och de samverkansorgan som finns idag med polis, skola, socialtjänst, förskola och civilsamhället med flera. Det är den som är ansvarig för samverkansforumet som är ansvarig för att våldsbejakande extremism tas upp med regelbundenhet vid möten.

Individer ska tillfrågas om samtycke till att dela relevant information med berörda aktörer rutinmässigt av stadens verksamheter så att samverkan kan ske på individnivå i så stor omfattning som möjligt.

Rutin vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har en rutin tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat en händelse som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Blankett för avidentifierad information

Det finns en blankett för avidentifierad information som ska användas vid oro/händelser kopplat till våldsbejakande extremism. Den finns på intranätet och ska fyllas i och skickas till förvaltningens samordnare. Blanketten är en del i arbetet med att kartlägga förekomsten av våldsbejakande extremism lokalt.

Lokal lägesbild

Ingen av tillfrågade chefer rapporterar att de inom sina verksamhetsområden har stött på personer som ger uttryck för våldsbejakande extremistiska åsikter eller att de på annat sätt har sett tecken på aktivitet kopplat till våldsbejakande extremism.

Klotter som har uppfattats som islamistiskt och högerextremt har det gångna året registrerats på spridda platser i stadsdelsområdet vid ett fåtal tillfällen (2 respektive 5 registrerade tillfällen). Klotter av vänsterextrem karaktär har registrerats vid 15 tillfällen.

Under 2022 har det till förvaltningens samordnare rapporterats om två ärenden där ungdom eller vuxen har varit inblandade i incidenter där de har gett uttryck för islamistiska åsikter av våldsbejakande karaktär.

Lokalpolisen har kännedom om ett fåtal individer boende i stadsdelsområdet som är dömda för brott samt fortsatt rör sig i våldsbejakande miljöer.

Under det gångna året har nordisk motståndsrörelse (NMR) vid tre uppmärksammade tillfällen manifesterat genom att hänga upp banderoller över Nynäsvägen bredvid Skogskyrkogården.

Kartläggning

Underlag för lokala lägesbilden inhämtades i slutet av 2022 genom enkätutskick till ett antal chefer och vissa andra berörda funktioner inom stadsdelsförvaltningens egna verksamheter. Underlag inkom även från arbetsmarkandsförvaltningen och utbildningsförvaltningen som gjorde motsvarande enkätutskick under samma period. Förvaltningarna hade inte noterat några händelser under det gångna året som rör Skarpnäcks stadsdelsområde.

Därtill bidrog trafikkontoret med en sammanställning av förekomsten av klotter som kopplas till våldsbejakande extremism. Inga incidenter kopplat till våldsbejakande extremism har under 2022 registrerats avseende Skarpnäcks stadsdelsområde i IA,

stadens incidentrapporteringssystem. Kommunpolis från Globens lokalpolisområde har bidragit med information.

Analys

Den sammantagna bilden av förekomsten av våldsbejakande extremism lokalt i stadsdelsområdet är att problematiken är begränsad.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och arbete bedrivs redan i staden – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten, genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och sedan ett arbete eller annan sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet.

Tidig upptäckt

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i risk att radikaliserar i ett tidigt skede. Medarbetare som jobbar med frågan behöver känna till den lokala lägesbilden. Kunskap om olika gruppers symboler och andra kännetecken är också betydelsefull liksom kunskap om vart medarbetare och medborgare ska vända sig när det finns misstanke att en person håller på att radikaliseras eller på annat sätt stödjer, rekryterar eller förespråkar våldsbejakande extremism.

Stadens arbete ska fokusera på att motverka utanförskap och förebygga att enskilda individer attraheras av våldsbejakande miljöer. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska inkluderas i det befintliga främjande och förebyggande arbetet och kombineras med demokratistärkande insatser och aktiviteter för att skapa ett

motståndskraftigt samhälle. Insatserna är beroende på vilken typ av extremism det handlar om och ska ske utifrån individuella förutsättningar.

Förebyggande aktiviteter

Aktivitet	Ansvarig chef	Tidplan	Uppföljning
Förebyggande föräldrastöd: Föräldrastöd erbjuds i strukturerad form såväl i grupp som individuellt.	Enhetschefer för familjeenheten, enheten för barn, kultur och fritid samt enheten för prevention och trygghet	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Kulturhuset i Skarpnäck: Öppet 6 dagar i veckan. Kulturella och sociala aktiviteter för barn, ungdomar och vuxna.	Enhetschef för barn, kultur och fritid	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritidsgårdar): Regelbunden samverkan med representanter från grundskolor och gymnasier, socialtjänst och fritid samt kommunpolis och preventionssamordnare. Syftet är att uppmärksamma barn och ungdomar i riskzon och samverka för att förebygga kriminalitet, missbruk och psykisk ohälsa.	Avdelningschef för individ och familjestöd	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Skolsociala team: I samverkan med skola erbjuda stödinsatser för elever med hög skolfrånvaro och deras familjer.	Enhetschef för familjeenheten	T.o.m. 2023-12-31	I ordinarie verksamhetsuppföljning
SkarpBrå: Skarpnäcks brottsförebyggande råd. Samverkan med polis, skola, fastighetsägare, PRO, föreningar, bostadsrätts-föreningar, MTR, kulturförvaltningen och kyrkor.	Stadsdelsdirektör	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Öppen fritidsverksamhet: Personal på fritidsgårdar vidareutvecklar sitt arbete för att möta ungdomar utifrån ett våldsförebyggande, normbrytande och demokratistärkande arbetssätt. Personalgruppen har tillsammans genomgått en utbildning i MVP-mentorerna i våldsprevention.	Enhetschef för barn, kultur och fritid	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Samverkan med Jobbtorg Stockholm: Regelbundna samverkansmöten på strategisk och operativ nivå	Enhetschef för ekonomi och arbete	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning

Förhinderande arbete

Det förhinderande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer som befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer. Stadens verksamheter har till uppgift att, inom ramen för sina respektive uppdrag, förebygga att individer dras in i våldsbejakande extremism och stödja dem som är involverade att lämna dessa miljöer. Det är behoven som följer av de våldsamma handlingarna eller risken för sådana handlingar, inte åsikterna, som ska leda till eventuella insatser och åtgärder. Insatserna är beroende på vilken typ av extremism det handlar om och ska ske utifrån individuella förutsättningar.

Allmänt om socialtjänstens arbete

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krigsdrabbade områden eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för till exempel sociala insatsgrupper.

Förhinderande aktiviteter

Aktivitet	Ansvarig chef	Tidplan	Uppföljning
SIG-sociala insatsgrupper: Stöd till avhoppare ska erbjudas inom ramen för sociala insatsgrupper	Enhetschef för prevention och trygghet	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Anhörigstöd: Stöd till anhöriga ges inom ramen för service, råd och stöd eller genom sociala insatsgrupper.	Enhetschefer för vuxenenheten, familjeenheten, prevention och trygghet.	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Erbjuda och motivera till insatser utifrån individuella behov.	Enhetschefer för samtliga enheter inom socialtjänsten.	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Socialförvaltningen erbjuder stöd och samordning till stadsdelsförvaltningarna i frågor som rör VBE, både kopplat till arbetssätt och metoder samt vid behov i individärenden.	Enhetschefer för familjeenheten och vuxenenheten	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning
Berörda verksamheter ska samverka med socialförvaltningen om frågan om återvändande barn och kvinnor blir aktuell.	Avdelningschef för individ- och familjestöd	Löpande	I ordinarie verksamhetsuppföljning

Kompetenshöjande insatser inom förvaltningen

Behovet av kunskapshöjande åtgärder i staden är fortsatt stort. En webbaserad grundutbildning avseende våldsbejakande extremism har tagits fram och finns i alla anställdas utbildningsportal. En ny webbaserad fördjupningsutbildning om våldsbejakande högerextremism finns också i utbildningsportalen. Utbildningen inriktar sig mer grundligt på våldsbejakande högerextremism och ger konkreta verktyg och förhållningssätt för bemötande av konspirationsteorier och rasistiska idéer. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal genomgår grundutbildningen och fördjupningsutbildningen samt deltar i andra stadsövergripande utbildningar som anordnas.

Kompetenshöjande aktiviteter

Aktivitet	Ansvarig chef	Tidplan	Uppföljning
Fortsatt påminna personal om att genomföra den webbaserade grundutbildningen om våldsbejakande extremism samt lägga in den i befintliga introduktionsprogram.	Respektive enhetschef	Löpande under året	I ordinarie verksamhetsuppföljning

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp inom ramen för ordinarie styrning under mål 3.6, tryggheten ska öka genom förebyggande insatser.

Den lokala lägesbilden revideras årligen. Nästa revidering sker i samband med verksamhetsplanering 2024. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen.